DAGENS NYHETER.

En utskrift från Dagens Nyheter, 2021-10-12 15:38
Artikelns ursprungsadress: https://www.dn.se/arkiv/ledare/sondagssignerat-hans-bergstrom-med-thor-modeen-som-spin-doctor/

LEDARE

Ledare: Söndagssignerat/Hans Bergström: Med Thor Modéen som spin doctor

PUBLICERAD 1999-07-25

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Skaffa nyhetsbrev

Strålande tider, härliga tider!

Konjunkturinstitutets nye chef, kommen direkt från regeringskansliet, formulerar sig ungefär som Kar de Mumma i Thor Modéens paradsketch. Det är hans första framträdande i rollen, så kanske säger KI:s drastiska svängning i tonläge mer om personskiftet i ledningen än om något skifte i svensk ekonomi. Något nytt faktaunderlag om den samlade ekonomin föreligger inte förrän den 25 augusti, upplyser handläggare på KI.

Tillväxttal på 4 procent vore naturliga under något år, sedan sviterna från finanskrisen värkt ut. Kollapsen efter 80-talets inflationsyra gjorde att folk köpte hälften så mycket bilar och andra kapitalvaror som normalt. Skatteintäkterna rasade när svenskarna amorterade ner sina lån i stället för att handla och betala moms. Byggandet upphörde praktiskt taget; med halverade priser på gamla hus var ingen beredd att köpa nya.

När väl anpassningen skett, räntorna följt inflationen med ner (med stigande priser på aktier och hus som sidoeffekt) och hushållen sanerat sina balansräkningar kommer rekylen uppåt. Byggandet återkommer, liksom den privata konsumtionen. Kommunerna kan öka något i volym med bättre skatteunderlag. Om exportmarknaderna samtidigt håller sig någorlunda blir följden under en tid att alla sektorer expanderar samtidigt. Då blir de noterade tillväxttalen övergångsvis stora.

Hur kommer denna extremt gynnsamma övergångssituation att tolkas politiskt

Det är nu den stora frågan.

Två möjligheter finns:

1. Regeringen säger sig att den nu har bästa tänkbara läge för strukturreformer. Att sätta en bortre parantes i arbetslöshetsförsäkringen och att öppna arbetsmarknaden för nya, enklare kontrakt är förstås betydligt lättare när reformerna motsvaras av ett sug efter arbetskraft. Nu har man verkligen chan- sen att undvika vad så många experter befarade: att arbetslösheten fastnar på permanent hög nivå. Med hjälp av ändrade regler på arbetsmarknaden, snabb övergång från terapiutbildningar till meningsfulla bristyrkesutbildningar hos

Ams samt lägre marginalskatter kan man se till att inte Riksbanken tvingas bryta uppgången i förtid med höjda räntor, på grund av löneglidning och inflationstendenser.

Signaler som ökar det långsiktiga förtroendet för regeringen i näringslivet, som avskaffad dubbelbeskattning på utdelningar, bör också vara lättare att avge när folk i gemen samtidigt får det bättre. Satsning på en ny våg av strukturreformer, på långsiktig "tillväxtpolitik", skulle också vara så mycket mer trovärdig inför allmänheten nu när man har kunnat visa att en annan långsiktig satsning - att få ner räntorna - verkligen bar den frukt man sa efter några år av möda.

2. Regeringen säger sig att den nu får möjlighet att simma lugnt och klara 2002 års val på en stämning av goda tider. Glid bara med de bättre tiderna, riskera inte ett nytt "Rosornas krig" genom att ändra arbetslöshetsförsäkringen på ett sätt som LO ogillar, ge mer till kommunerna och höj köpkraften för "vanligt folk" under namn av fördelning i stället för att skapa ideologisk oro i de egna leden med sänkta marginalskatter och anpassning av kapitalbeskattningen. Med hjälp av goda tider och en riktning som gamla socialdemokrater känner igen ska man nog kunna få tillbaka väljare från Schyman och åter bli ett 40-procentsparti. EMU-beslutet får skjutas framåt, till nästa mandatperiod, med hjälp av någon ny formel som inte skapar interna slitningar.

Hur tänker statsministern inför detta val av väg

Frestelsen är stor att han väljer alternativ 2, i tron att det är bästa sättet att säkra frid i partiet och göra det stort igen.

I så fall missar Göran Persson chansen att ta över mittfältet i svensk politik. Och han bäddar för att de goda tiderna även denna gång - liksom i mitten av 70-talet, liksom i mitten av 80-talet - används fel. Under ytan fortsätter då utflyttningen av svensk nyckelkompetens, inflationskänsligheten består med en illa fungerande arbetsmarknad, statsbudgetens extrema känslighet för konjunkturen bevaras, svenskarnas sparkvot förblir farligt låg. Resultaten av dessa faktorer under ytan framträder i nästa konjunkturnedgång och som sänkt välståndskraft för Sverige sett över en period på 10-20 år.

På socialdemokraternas Visby-seminarium presenterade Åse Lidbeck en studie av vad som utmärkt några länder i Europa som framstår som föredömen i att vända en negativ ekonomisk trend och också få ner arbetslösheten: Storbritannien, Nederländerna, Danmark och Irland.

Sverige var på god väg att bli ett sådant föredöme. 1991-92 stod utländska studiedelegationer på kö för att få veta hur Sverige klarade att genomföra så stora reformer i system som hade sådan historisk tyngd. Inte minst tyskarna var imponerade och ville veta mer.

Förnyelsen i Sverige skedde delvis under bred enighet (skattereformen, pensionsöverenskommelsen, avregleringarna av tele, el, krediter och valutasystem), delvis under växelverkan. Det var som ett hockeylag. Carlssonkedjan gjorde vad den var särskilt lämpad att klara: EU-ansökan, avreglering av jordbruket, marginalskattereform med folkpartiet i stället för centern, sänkt ersättningsnivå i sjukförsäkringen. När den kört sig trött kom Bildtkedjan in och uträttade vad den hade lättare för: radikal

reform av arbetsskadeförsäkringen, avskaffade bostadssubventioner, nya öppningar i Las, borttagen dubbelbeskattning. När också den kört slut på sig var det dags för Perssonkedjan, vars center först kallades finansminister, sedan statsminister. Den klarade att hålla inne pengar till kommuner och pensionärer samt minska näringssubventioner.

Kedjorna växlade, men laget Sverige kämpade på i samma riktning: för en renoverad svensk modell, som skulle lägga grunden för nya framgångsår.

Det som på så vis uträttats under de senaste tio åren är knappast mindre än i de flesta andra industriländer, och mer än i till exempel Tyskland. Vad som är så synd är att återställarna 1994 - med "värnskatten", den återinförda dubbelbeskattningen och de återtagna reformerna på arbetsmarknaden - samt att Persson brände sig på striden med LO hösten 1996 bröt en strategisk del av riktningen framåt och ett förtroende som var på väg att etableras i näringslivet.

Så lite till hade behövts, utöver allt det som gjorts, för att göra den svenska restaurationen till en internationell succé. I dess spår skulle ha följt en återvunnen självkänsla för landets förmåga till rationell förnyelse. I ett sådant mentalt klimat hade inte gräset framstått som grönare på andra sidan gärsgårn, som det nu gör för mycket stora delar av svenskt näringsliv och svensk högutbildad ungdom.

Mycket gjordes, som vi i dag skördar frukterna av. En stor svensk seger, med långa framtida verkningar, låg inom räckhåll. Desto större tragik att Perssonkedjan sedan tre år bara lagt sig på försvar och av allt döma förbereder sig för tre år till med samma defensiva taktik.

HANS BERGSTRÖM

Chefredaktör

TEXT

BERGSTRÖM-HANS

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt